

Câu lệnh điều khiển

*KHOA CÔNG NGHỆ THÔNG TIN
ĐẠI HỌC MỞ TP HCM*

1

Mục tiêu

- Biết cách sử dụng kết quả của biểu thức luận lý lựa chọn chuỗi câu lệnh được thực hiện.
- Biết cách sử dụng lệnh **if-else** hoặc **switch** để giải quyết trường hợp có nhiều lựa chọn.
- Biết cách sử dụng câu lệnh lặp **while**, **do-while** hoặc **for** để thực hiện lặp lại các câu lệnh trong chương trình.
- Biết cách sử dụng các câu lệnh lồng vào nhau.
- Biết cách sử dụng **break** và **continue** trong các câu lệnh lặp
- Có khả năng phân tích vấn đề, sử dụng các câu lệnh thích hợp để viết một chương trình hoàn chỉnh.

2

Các bước giải quyết vấn đề lập trình

1. Phân tích (analysis):

Xác định vấn đề. Mô tả các yêu cầu.

2. Thiết kế (design):

Mô tả thuật giải giải quyết vấn đề.

3. *Lập trình (programming):*

Mô tả giải pháp bằng mã lệnh (chương trình).

4. Bộ thử nghiệm (testing).

3

Câu lệnh điều khiển

- Khái niệm câu lệnh
- Câu lệnh điều khiển rẽ nhánh
- Câu lệnh điều khiển lựa chọn
- Câu lệnh lặp
- Lệnh break, continue

4

Khái niệm câu lệnh

- Khái niệm
- Khối lệnh
- Phân loại

5

Khái niệm câu lệnh

- Câu lệnh/Phát biểu (statement) là một:
 - khai báo hoặc
 - biểu thức kết thúc bằng dấu chấm phẩy ; hoặc
 - khối lệnh đặt giữa hai dấu { và } hoặc
 - "câu lệnh điều khiển".
- Ví dụ:


```
int a;
a = 5;
if (a == b)
    cout << "Hai so bang nhau";
else
    cout << "Hai so khong bang nhau";
...
```
- Câu lệnh rỗng (empty statement): chỉ có dấu chấm phẩy ;

6

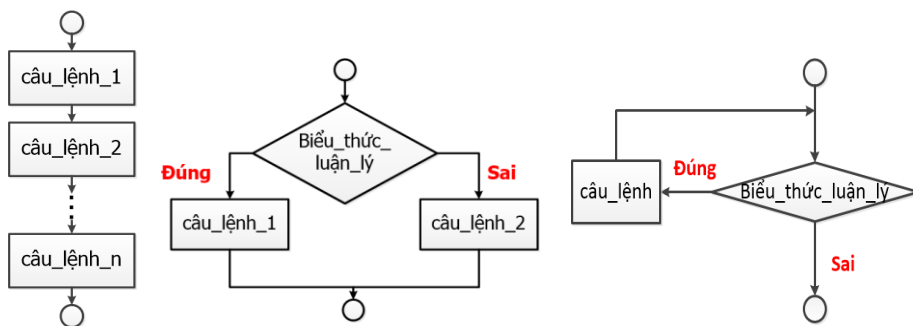
Khối lệnh

- Khối lệnh (block): gồm các câu lệnh được đặt giữa hai dấu ngoặc { và }

```
{
    Câu_lệnh_1;
    Câu_lệnh_2;
    ...
    Câu_lệnh_n;
}
```

7

Phân loại

1. Lệnh tuần tự

2. Lệnh rẽ nhánh

3. Lệnh lặp

8

Câu lệnh điều khiển rẽ nhánh

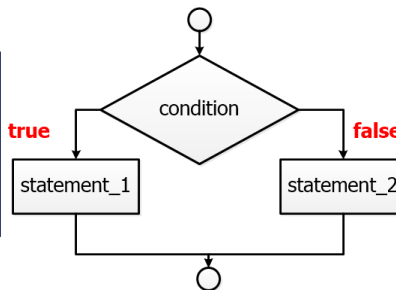
- Cú pháp
- Ví dụ
- Một số lỗi thường gặp
- Cú pháp đa chiều
- Lưu ý
- Toán tử điều kiện

9

if-else

- Cú pháp

```
if (condition)
    statement_1;
[else
    statement_2;]
```


- ▶ Trong đó:
 - ▶ **condition** (điều kiện): là một biểu thức luận lý, trả về giá trị đúng (true) hoặc sai (false).
 - ▶ **statement_1** và **statement_2** (câu lệnh 1 và câu lệnh 2): có thể là lệnh rỗng, lệnh đơn hoặc khối lệnh.
 - ▶ Dấu [và] cho biết nội dung bên trong có thể khuyết.

10

if-else

► Ví dụ 1:

Viết chương trình nhận vào điểm trung bình 1 môn học của một sinh viên. Xuất ra màn hình thông báo cho biết sinh viên này đậu hay rớt? Biết rằng nếu điểm trung bình từ 5 trở lên là đậu, ngược lại là rớt.

Phân tích (analysis):

- Input: **diem** (điểm trung bình)
- Output: xuất thông báo **Đau / Rớt**

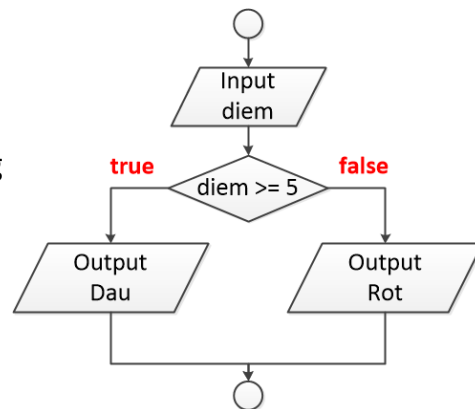
11

if-else

► Ví dụ 1:

Thiết kế (design)

- Nhập **diem**
- Nếu **diem** ≥ 5 đúng thì xuất **Đau**
- Ngược lại thì xuất **Rớt**

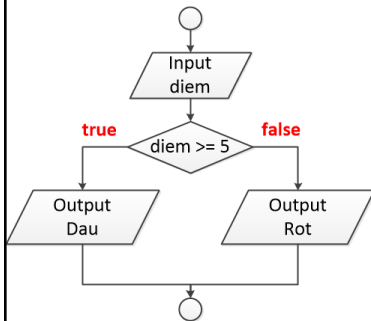

12

if-else

► Ví dụ 1:

Thiết kế (design)

Lập trình (programming)

```

#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    double diem;
    cout << "Nhap diem: ";
    cin >> diem;
    if (diem >= 5)
        cout << "Dau\n";
    else
        cout << "Rot\n";
    return 0;
}
  
```

if-else

► Ví dụ 1:

Kiểm thử (testing)

diem	Kết quả
7.2	Dau
5	Dau
4.9	Rot

Lập trình (programming)

```

#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    double diem;
    cout << "Nhap diem: ";
    cin >> diem;
    if (diem >= 5)
        cout << "Dau\n";
    else
        cout << "Rot\n";
    return 0;
}
  
```

if-else

▶ Ví dụ 2:

Viết chương trình tìm số lớn nhất của 2 số nguyên a và b.

Phân tích (analysis):

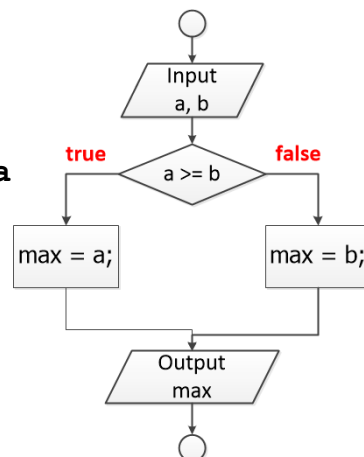
- Input: 2 số nguyên a và b
- Output: xuất thông báo max (số lớn nhất của a và b)

if-else

▶ Ví dụ 2:

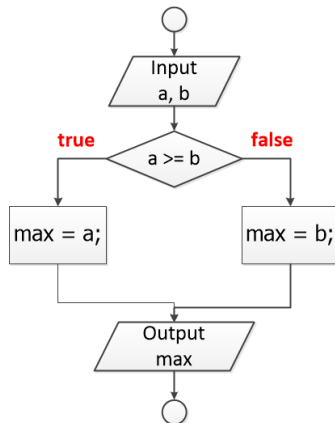
Thiết kế (design)

- Nhập 2 số nguyên a, b
- Nếu $a \geq b$ đúng thì **max** = a
- Ngược lại thì **max** = b
- Xuất max

if-else

► Ví dụ 2: Thiết kế (design)

Lập trình (programming)

```

#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int a, b, max;
    cout << "Nhap so thu nhat: ";
    cin >> a;
    cout << "Nhap so thu hai: ";
    cin >> b;
    if (a >= b)
        max = a;
    else
        max = b;
    cout << "So lon nhat la: " <<
    max << endl;
    return 0;
}
  
```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

17

17

if-else

► Ví dụ 2: Kiểm thử (testing)

a	b	Kết quả
5	2	So lon nhat la 5
5	5	So lon nhat la 5
4	9	So lon nhat la 9

Lập trình (programming)

```

#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int a, b, max;
    cout << "Nhap so thu nhat: ";
    cin >> a;
    cout << "Nhap so thu hai: ";
    cin >> b;
    if (a >= b)
        max = a;
    else
        max = b;
    cout << "So lon nhat la: " <<
    max << endl;
    return 0;
}
  
```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

18

18

if-else

▶ Ví dụ 3:

Viết chương trình tìm giá trị tuyệt đối của một số nguyên n .

Phân tích (analysis):

- Input: số nguyên n
- Output: kết quả trị tuyệt đối của n

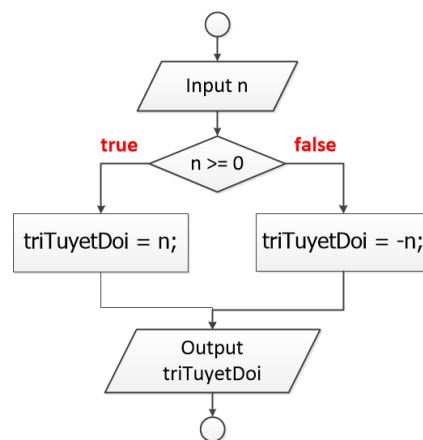
19

if-else

▶ Ví dụ 3 – cách 1

Thiết kế (design)

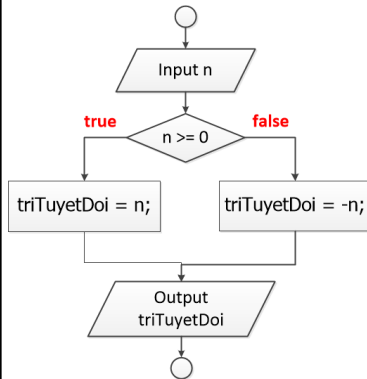
- Nhập số nguyên n
- Nếu $n \geq 0$ thì $\text{triTuyetDoi} = n$;
- Ngược lại thì $\text{triTuyetDoi} = -n$;
- Xuất triTuyetDoi

20

if-else

► Ví dụ 3 – cách 1 Thiết kế (design)

Lập trình (programming)

```

#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int n, triTuyetDoi;
    cout << "Nhap so nguyen: ";
    cin >> n;
    if (n >= 0)
        triTuyetDoi = n;
    else
        triTuyetDoi = -n;
    cout << "Ket qua tri tuyet doi cua " << n << "la: " << triTuyetDoi << endl;
    return 0;
}

```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

21

21

if-else

► Ví dụ 3 – cách 1 Kiểm thử (testing)

n	n
5	5
0	0
-4	4

Lập trình (programming)

```

#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int n, triTuyetDoi;
    cout << "Nhap so nguyen: ";
    cin >> n;
    if (n >= 0)
        triTuyetDoi = n;
    else
        triTuyetDoi = -n;
    cout << "Ket qua tri tuyet doi cua " << n << "la: " << triTuyetDoi << endl;
    return 0;
}

```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

22

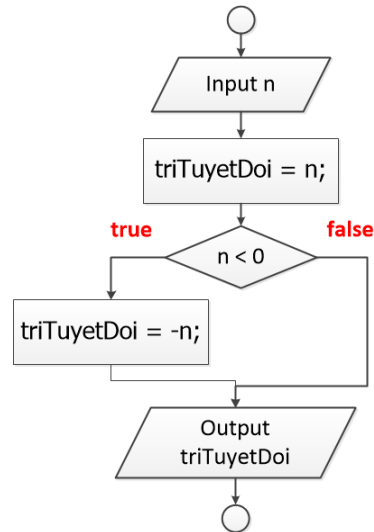
22

if-else

▶ Ví dụ 3 – cách 2

Thiết kế (design)

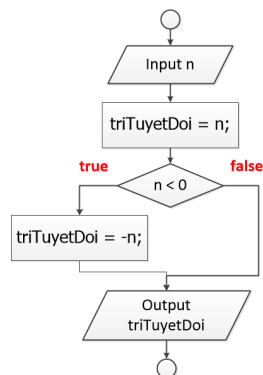
- Nhập số nguyên n
- Gán triTuyetDoi = n;
- Nếu $n < 0$ thì $\text{triTuyetDoi} = -n$;
- Xuất triTuyetDoi

if-else

▶ Ví dụ 3 – cách 2

Thiết kế (design)

Lập trình (programming)

```

#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int n, triTuyetDoi;
    cout << "Nhap so nguyen: ";
    cin >> n;
    triTuyetDoi = n;
    if (n < 0)
        triTuyetDoi = -n;
    cout << "Ket qua tri tuyet doi cua " << n << "la: " << triTuyetDoi << endl;
    return 0;
}
  
```

if-else

- **Một số lỗi thường gặp:**

- Trong biểu thức luận lý thường nhầm lẫn phép so sánh (dấu ==) với phép gán (dấu =)

Ví dụ:

```
if (x = y)
    cout << "x va y bang nhau" << endl;
```

//Khi biên dịch không báo lỗi (error) hay cảnh báo (warning), luôn luôn mặc định giá trị của biểu thức luận lý là đúng (true)

if-else

- **Một số lỗi thường gặp:**

- Gõ dấu ; ngay sau biểu thức luận lý vì như vậy lệnh ngay sau đó sẽ luôn thực hiện dù biểu thức luận lý có giá trị là sai (false).

Ví dụ:

```
if (x == y) ;
    cout << "x va y bang nhau" << endl;
```

//Màn hình khi biên dịch hiển thị lỗi cảnh báo:

```
warning C4390: ';' : empty controlled
statement found; is this the intent?
```

//Giả sử x = 3 và y = 4 thì câu x và y bằng nhau vẫn được xuất ra màn hình

if-else

- Một số lỗi thường gặp:

- Gõ biểu thức luận lý sau mệnh đề else.

Ví dụ:

```
if (x == y)
    cout << "x va y bang nhau" << endl;
else (x != y)
    cout << "x va y khong bang nhau" << endl;
```

//Khi biên dịch màn hình thông báo lỗi cú pháp

27

Cú pháp if-else lồng nhau

- Cú pháp 1:

```
if (condition)
    statement;
else
    if (condition)
        statement;
    else
        if (condition)
            statement;
        ...
        else
            statement;
```

28

Cú pháp if-else đa chiều

► Ví dụ 4:

Viết chương trình nhận vào 2 số nguyên. Xuất ra màn hình kết quả so sánh giữa hai số (số thứ nhất lớn hơn, nhỏ hơn hay hai số bằng nhau)

Input	Processing	Output
2 số nguyên a, b	<ul style="list-style-type: none"> Nhập a, b Nếu $a > b$ đúng thì xuất “so thu nhât lon hon so thu hai” Ngược lại (ngầm hiểu $a > b$ là sai) thì so sánh nếu $a < b$ đúng thì xuất “so thu nhât nho hon so thu hai” Ngược lại (ngầm hiểu $a > b$ sai và $a < b$ cũng sai) thì xuất “hai so bang nhau” 	Xuất kết quả so sánh

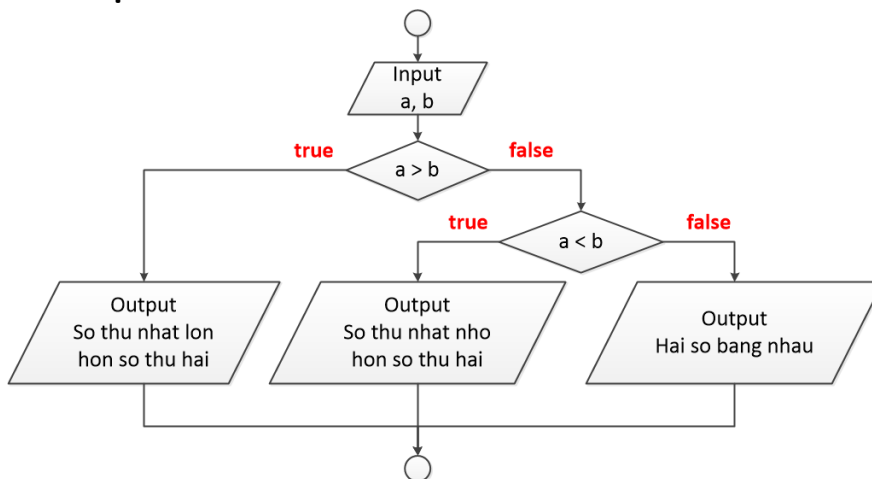
CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

29

29

Cú pháp if-else lồng nhau

► Ví dụ 4:

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

30

30

Cú pháp if-else lồng nhau

► Ví dụ 4:

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int a, b;
    cout << "Nhap so nguyen thu nhat: ";
    cin >> a;
    cout << "Nhap so nguyen thu hai: ";
    cin >> b;
    if (a > b)
        cout << "So thu nhat lon hon so thu hai\n";
    else
        if (a < b)
            cout << "So thu nhat nho hon so thu hai\n";
        else
            cout << "Hai so bang nhau\n";
    return 0;
}
```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

31

31

Cú pháp if-else lồng nhau

► Ví dụ 4:

a	b	Kết quả xuất ra màn hình
5	2	So thu nhat lon hon so thu hai
3	4	So thu nhat nho hon so thu hai
6	6	Hai so bang nhau

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

32

32

Cú pháp if-else lồng nhau

- Cú pháp 2:

```
if (condition)
    statement;
else if (condition)
    statement;
else if (condition)
    statement;
...
else
    statement;
```

33

Câu lệnh rẽ nhánh

- Lưu ý:

- Lệnh điều khiển rẽ nhánh có thể dùng để kiểm tra dữ liệu nhập vào có hợp lệ hay không.

```
double diem;
cout << "Nhap diem: ";
cin >> diem;
if (diem >= 0 && diem <= 10)
{
    //diem hop le
    //thuc hien cac viec tinh toan khi diem hop le va xuat ket qua
}
else
    cout << "Nhap diem khong hop le!";
```

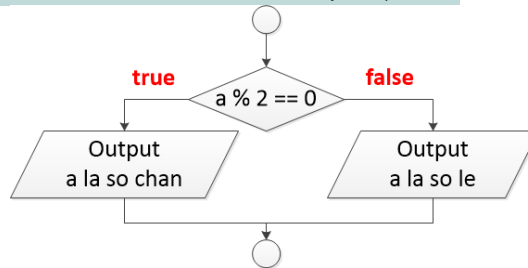
34

Câu lệnh rẽ nhánh

- **Lưu ý:**

- Nếu cùng 1 yêu cầu tính toán, lệnh if-else sẽ giải quyết nhanh hơn liên tục nhiều lệnh if khuyết else.

```
if (a % 2 == 0)
    cout << "a la so chan\n";
else
    cout << "a la so le\n";
```


CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

35

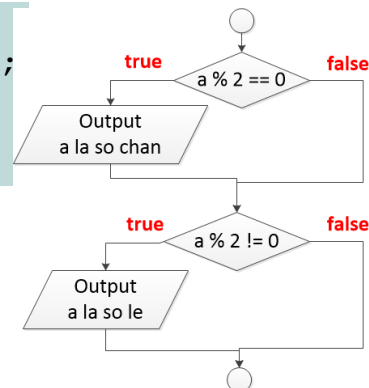
35

Câu lệnh rẽ nhánh

- **Lưu ý:**

- Nếu cùng 1 yêu cầu tính toán, lệnh if-else sẽ giải quyết nhanh hơn liên tục nhiều lệnh if khuyết else.

```
if (a % 2 == 0)
    cout << "a la so chan\n";
if (a % 2 != 0)
    cout << "a la so le\n";;
```


CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

36

36

Câu lệnh rẽ nhánh

- **Lưu ý:**

- Khi sử dụng if..else lồng nhau, nếu không có khối lệnh ngăn cách bởi cặp dấu { và } thì trình biên dịch luôn hiểu **else** sẽ là trường hợp ngược lại của **if gần nhất**.

```
if (x == 2)
    if (y == 4)
        cout << "x bang 2 va y bang 4" << endl;
    else
        cout << "x khac 2" << endl;
```

//Nếu nhập x = 2, y = 5 thì sẽ xuất câu x khac 2

//Nếu nhập x = 3, y = 4 thì không xuất gì cả

Câu lệnh rẽ nhánh

- **Lưu ý:**

- Khi sử dụng if..else lồng nhau, nếu không có khối lệnh ngăn cách bởi cặp dấu { và } thì trình biên dịch luôn hiểu **else** sẽ là trường hợp ngược lại của **if gần nhất**.

```
if (x == 2)
{
    if (y == 4)
        cout << "x bang 2 va y bang 4" << endl;
}
else
    cout << "x khac 2" << endl;
```

//Nếu nhập x = 2, y = 5 thì sẽ không xuất gì cả

//Nếu nhập x = 3, y = 4 thì xuất x khac 2

Toán tử điều kiện

- Toán tử điều kiện: mang ý nghĩa tương đương với if-else.
 - **Cú pháp:**

```
condition ? expression_1 : expression_2;
```

- ▶ Trong đó:
 - ▶ **condition**: điều kiện, là một biểu thức luận lý (true/false)
 - ▶ Nếu **condition** có giá trị **true** thì sẽ thực hiện tính toán và trả về kết quả **expression_1** (biểu thức 1).
 - ▶ Nếu **condition** có giá trị **false** thì sẽ thực hiện tính toán và trả về kết quả **expression_2** (biểu thức 2).

Toán tử điều kiện

- **Ví dụ:** chương trình tìm số lớn nhất của 2 số nguyên a và b.

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int a, b;
    int max;
    cout << "Nhap so thu nhat: "; cin >> a;
    cout << "Nhap so thu hai: "; cin >> b;
    max = a >= b ? a : b;
    cout << "So lon nhat la: " << max << endl;
}
//Nếu nhập a = 3, b = 5 thì kết quả max là 5
//Nếu nhập a = 7, b = 2 thì kết quả max là 7
```

Câu lệnh lựa chọn switch

- Cú pháp
- Ví dụ
- Một số lưu ý

41

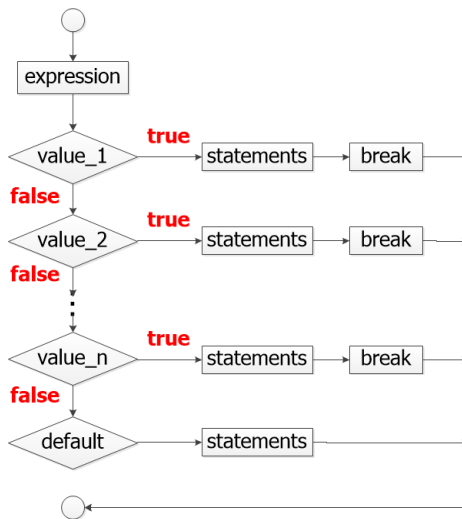
switch

- **Cú pháp**
 - Giá trị của **expression** có kiểu: **bool**, **char** hoặc **int**.
 - Mỗi nhãn **case** có một giá trị (**value**).
 - **value** là hằng và có cùng kiểu dữ liệu với **expression**.
 - Câu lệnh **break** dùng thoát cấu trúc switch.
 - Nhãn **default** có thể khuyết.

```
switch(expression)
{
    case value_1:
        statements;
        break;
    case value_2:
        statements;
        break;
    ...
    case value_n:
        statements;
        break;
    [default:
        statements;]
}
```

42

switch


```

switch(expression)
{
    case value_1:
        statements;
        break;
    case value_2:
        statements;
        break;
    ...
    case value_n:
        statements;
        break;
    [default:
        statements;]
}
  
```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

43

43

switch

• Ví dụ:

Viết chương trình nhận vào một số từ 0 đến 9. Xuất ra màn hình đọc số đó dưới dạng chữ, nếu ngoài phạm vi từ 0 đến 9 thì xuất thông báo ngoài khả năng đọc.

Input	Processing	Output
Số nguyên từ 0 đến 9	<ul style="list-style-type: none"> - Nhập số nguyên n - Nếu $n == 0$ đúng thì xuất "Khong" và kết thúc. Nếu sai thì đi tiếp. - Nếu $n == 1$ đúng thì xuất "Mot" và kết thúc. Nếu sai đi tiếp. - ... - Nếu $n == 9$ đúng thì xuất "Chin" và kết thúc. - Nếu $n == 9$ sai thì xuất "Ngoai kha nang doc" và kết thúc. 	Xuất kết quả đọc chữ

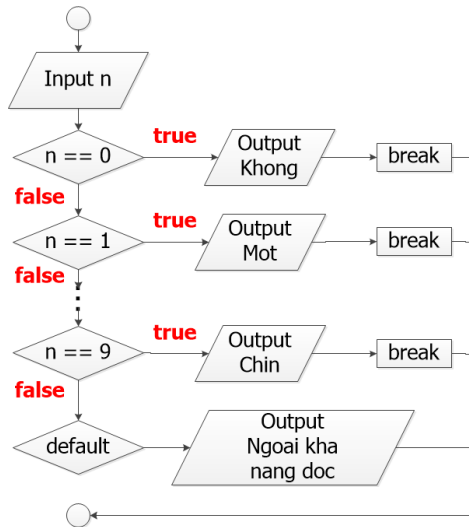
CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

44

44

switch

• Ví dụ:

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

45

45

switch

• Ví dụ:

```

#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int so;
    cout << "Nhap 1 so
nguyen tu 0 den 9: ";
    cin >> so;

```

```

switch(so)
{
    case 0:
        cout << "Khong\n";
        break;
    case 1:
        cout << "Mot\n";
        break;
    case 2:
        cout << "Hai\n";
        break;
    ...
    case 9:
        cout << "Chin\n";
        break;
    default:
        cout << "Ngoai kha nang
doc\n";
}
return 0;

```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

46

46

switch

- Một số lưu ý
 - **switch** không làm việc với kiểu **string**
 - Các **case** không được trùng giá trị (**value**).
 - Lệnh **break**; đặt sau mỗi trường hợp để kết thúc đoạn lệnh **switch** đó mà không thực hiện các trường hợp còn lại.

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

47

47

switch

- Một số lưu ý
 - Ví dụ:


```
switch(so)
{
    case 0:
        cout << "Khong";
        break;
    case 1:
        cout << "Mot";
        break;
    case 2:
        cout << "Hai";
        break;
    ...
    case 9:
        cout << "Chin";
        break;
    default:
        cout << "Ngoai kha nang doc";
}
//nếu so là 1 thì xuất MotHai
```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

48

48

switch

- Một số lưu ý

- Có thể tận dụng việc bỏ qua lệnh **break**; ở cuối để tiếp tục thực hiện lệnh ở trường hợp kế tiếp.

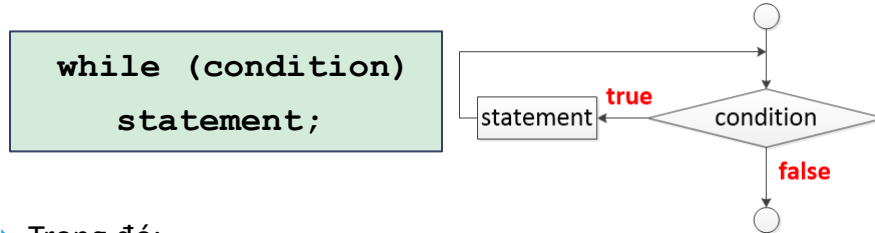
```
char kt;
cout << "nhap ky tu: ";
cin >> kt;
switch (kt)
{
    case 'a': case 'o': case 'i': case 'u':
case 'e':
    cout << "la ky tu nguyen am\n";
    break;
    default:
    cout << "khong la ky tu nguyen am\n";
}
```

Cấu trúc lặp

- Lệnh while
- Lệnh do-while
- Lưu ý khối lệnh trong while và do-while
- Lệnh for
- Một số lưu ý

while

- Cú pháp

- ▶ Trong đó:
 - ▶ **condition** (điều kiện): là biểu thức luận lý, có giá trị true/false.
 - ▶ **statement** (câu lệnh): có thể là lệnh rỗng, lệnh đơn hay khối lệnh.

while

- **condition** (điều kiện) với **while** gọi là điều kiện lặp (**loop condition**).
 - Nếu điều kiện lặp là **true** thì sẽ thực hiện hết các lệnh (**statement**).
 - Nếu điều kiện lặp là **false** thì sẽ ngưng và kết thúc lệnh lặp.
- Điều kiện lặp trong tất cả các câu lệnh lặp được tạo bằng cách:
 - Dùng biến đếm (**counter**)
 - Dùng giá trị cảm canh (**sentinel value**)
 - Dùng biến cờ (**flag**)
 - Kiểm tra trạng thái (**state**)

while

• Ví dụ 1 dùng biến đếm (counter)

Viết chương trình nhập vào một số nguyên dương n .

Tính: $S = 1 + 2 + 3 + \dots + n$

Input	Processing	Output
Số nguyên dương n	<ul style="list-style-type: none"> Nhập n Khởi tạo “tổng tích lũy” $tong = 0$, “biến đếm” $i = 1$. Lặp lại các lệnh sau đây nếu $i \leq n$ <ul style="list-style-type: none"> Cộng i vào $tong$: $tong = tong + i$; Tăng giá trị i lên 1 đơn vị: $i++$; Xuất $tong$ 	Xuất kết quả tổng từ 1 đến n

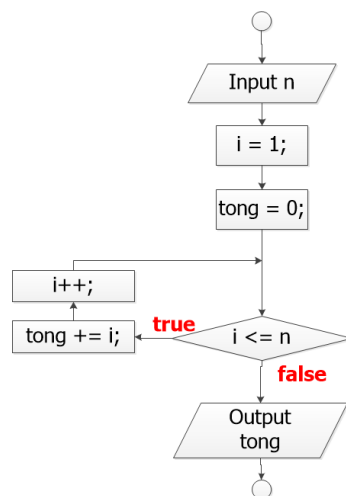
CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

53

53

while

• Ví dụ 1 dùng biến đếm (counter)

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

54

54

while

• Ví dụ 1 dùng biến đếm (counter)

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int n;
    int i = 1;      //Khởi tạo biến đếm i = 1
    int tong = 0;   //Khởi tạo biến tong =0
    cout << "Nhap so nguyen duong n: ";
    cin >> n;
    while (i <= n)
    {
        tong += i; //Cộng tích lũy kết quả vào biến tong
        i++;      //Tăng i lên 1 để lặp lại kiểm tra điều kiện lặp
    }
    cout << "Tong tu 1 den " << n << " la = " << tong
    << endl;
    return 0;
}
```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

55

55

while

• Ví dụ 2 dùng biến đếm (counter)

Viết chương trình nhập vào một số nguyên dương n lớn hơn 1. Tính tích các số chẵn từ 1 đến n .

Input	Processing	Output
Số nguyên dương n	<ul style="list-style-type: none"> Nhập n Nếu $n > 1$ đúng thì tiếp tục thực hiện các bước còn lại, sai thì xuất thông báo nhập sai và kết thúc chương trình. Khởi tạo $i = 2$; $tichChan = 1$; Lặp lại các lệnh sau đây nếu $i \leq n$ <ul style="list-style-type: none"> Tính $tichChan = tichChan * i$; Tăng biến đếm i lên 2 đơn vị. Xuất $tichChan$ 	Xuất kết quả tích các số chẵn từ 1 đến n

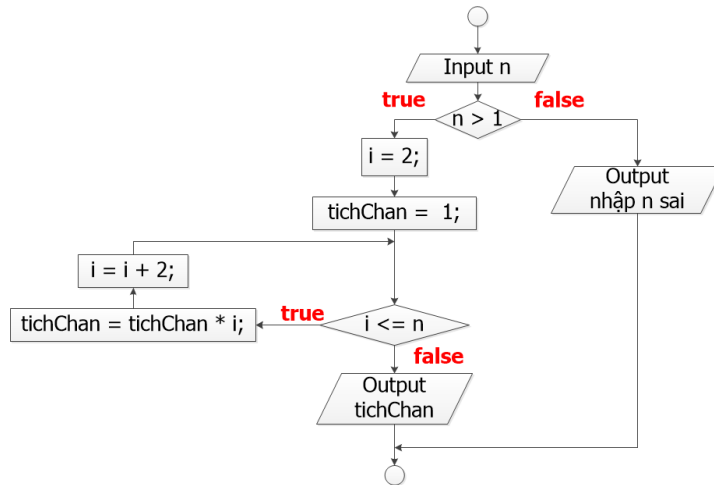
CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

56

56

while

- Ví dụ 2 dùng biến đếm (counter)

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

57

57

while

- Ví dụ 2 dùng biến đếm (counter)

```

#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int n, i = 2, tichChan = 1;
    cout << "Nhap so nguyen duong n: ";
    cin >> n;
    if (n > 1)
    {
        while (i <= n)
        {
            tichChan *= i;
            i = i + 2;
        }
        cout << "Tich cac so chan tu 1 den " << n << " la = " <<
            tichChan << endl;
    }
    else
        cout << "Nhap n sai\n";
    return 0;
}
  
```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

58

58

while

• Ví dụ 2 dùng biến đếm (counter) – cách 2

Input	Processing	Output
Số nguyên dương n	<ul style="list-style-type: none"> Nhập n Nếu $n > 1$ đúng thì tiếp tục thực hiện các bước còn lại, sai thì xuất thông báo nhập sai và kết thúc chương trình. Khởi tạo $i = 1$; $tichChan = 1$; Lặp lại các lệnh sau đây nếu $i \leq n$ <ul style="list-style-type: none"> Nếu $i \% 2$ dư 0 đúng thì Tính $tichChan = tichChan * i$; Tăng biến đếm i lên 1 đơn vị. Xuất $tichChan$ 	Xuất kết quả tích các số chẵn từ 1 đến n

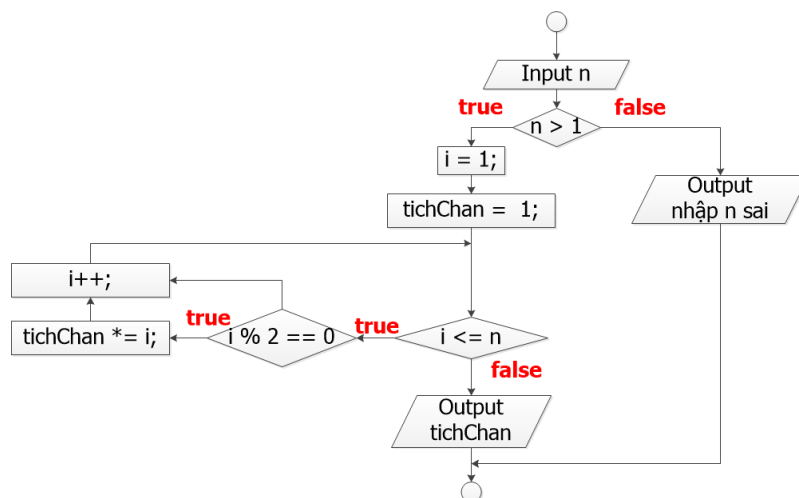
CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

59

59

while

• Ví dụ 2 dùng biến đếm (counter) – cách 2

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

60

60

while

• Ví dụ 2 dùng biến đếm (counter) – cách 2

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int n, i = 1, tichChan = 1;
    cout << "Nhap so nguyen duong n: ";
    cin >> n;
    if (n > 1)
    {
        while (i <= n)
        {
            if (i%2==0)
                tichChan *= i;
            i++;
        }
        cout << "Tich cac so chan tu 1 den " << n << " la = " <<
            tichChan << endl;
    }
    else
        cout << "Nhap n sai\n";
    return 0;
}
```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

61

61

while

• Ví dụ 3 dùng giá trị cầm canh (sentinel value)

Viết chương trình tính tổng các số nguyên khác 0 được nhập vào, khi muốn kết thúc sẽ nhập 0.

Input	Processing	Output
Các số nguyên khác 0	<ul style="list-style-type: none"> Khởi tạo biến tong = 0; Nhập 1 số nguyên n Lặp lại các bước sau nếu n != 0 <ul style="list-style-type: none"> ✓ Tính tong = tong + n; ✓ Nhập thêm giá trị khác cho n Xuất tong 	Xuất kết quả tổng các số nguyên khác 0 vừa nhập

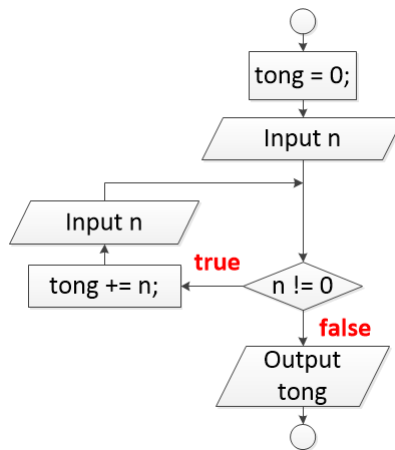
CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

62

62

while

- Ví dụ 3 dùng giá trị cảm canh (sentinel value)

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

63

63

while

- Ví dụ 3 dùng giá trị cảm canh (sentinel value)

```

#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int n;
    int tong = 0;
    cout << "Nhap so nguyen (nhap 0 de ket thuc): ";
    cin >> n;
    while (n!=0)
    {
        tong += n;
        cout << "Nhap so nguyen (nhap 0 de ket thuc): ";
        cin >> n;
    }
    cout << "Tong cac so vua nhap la: " << tong <<
    endl;
    return 0;
}
  
```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

64

64

while

• Ví dụ 4 dùng giá trị cầm canh (sentinel value)

Viết chương trình nhận vào một số nguyên dương n. Tính tổng các chữ số của số nguyên đó.

Input	Processing	Output
Số nguyên dương n	<ul style="list-style-type: none"> Nhập số nguyên dương n Xét xem $n > 0$. Nếu đúng thì tiếp tục bước 3, sai thì xuất nhập sai và kết thúc. Gán n cho tam; khởi tạo tong = 0; Lặp lại các bước sau nếu tam > 0: <ul style="list-style-type: none"> Tính chuso = tam % 10; Tính tong = tong + chuso; Cập nhật tam = tam / 10; Xuất tong. 	Xuất kết quả tổng các chữ số của n

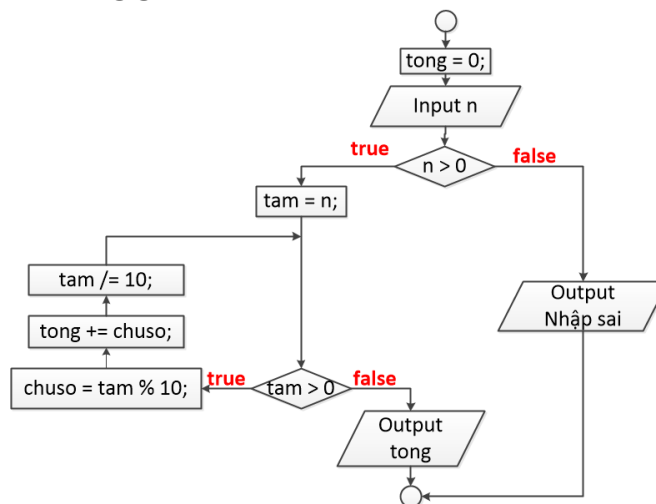
CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

65

65

while

• Ví dụ 4 dùng giá trị cầm canh (sentinel value)

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

66

66

while

- Ví dụ 4 dùng giá trị cầm canh (sentinel value)

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int n, tam, tong = 0;
    cout << "Nhap so nguyen duong: ";
    cin >> n;
```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

67

67

while

- Ví dụ 4 dùng giá trị cầm canh (sentinel value)

```
if (n > 0)
{
    tam = n;
    while (tam > 0)
    {
        int chuso = tam % 10;
        tong += chuso;
        tam /= 10;
    }
    cout << "Tong cac chu so cua " << n << " la "
    << tong << endl;
}
else
    cout << "Nhap sai\n";
return 0;
}
```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

68

68

while

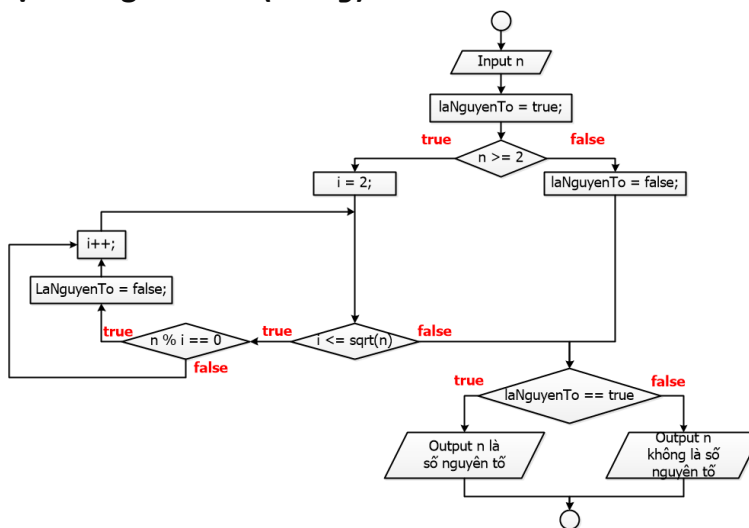
- Ví dụ 5 dùng biến cờ (flag)

Viết chương trình kiểm tra một số nguyên n được nhập vào có phải là số nguyên tố hay không? Biết rằng số nguyên tố là số từ 2 trở lên, chỉ chia hết cho 1 và cho chính nó.

- **Input:** số nguyên n
- **Output:** n là số nguyên tố/ n không là số nguyên tố.

while

- Ví dụ 5 dùng biến cờ (flag)

while

- Ví dụ 5 dùng biến cờ (flag)

```
#include <iostream>
#include <cmath>
using namespace std;
int main()
{
    int n;
    bool laNguyenTo = true;
    cout << "Nhap so nguyen: ";
    cin >> n;
```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

71

71

while

- Ví dụ 5 dùng biến cờ (flag)

```
if ( n >= 2)
{
    int i = 2;
    while (i <= sqrt (static_cast<double>(n)))
    {
        if ( n % i == 0 )
            laNguyenTo = false;
        i++;
    }
}
else
    laNguyenTo = false;
if (laNguyenTo == true)
    cout << n << " la so nguyen to\n";
else
    cout << n << " khong la so nguyen to\n";
return 0;
}
```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

72

72

while

- Ví dụ 5: sử dụng kiểm chứng kết quả với $n = 100000$?
- **Nhược điểm?**

73

while

- **Khắc phục ví dụ 5**

```
int main()
{
    int n;
    bool laNguyenTo = true;
    cout << "Nhap so nguyen: ";
    cin >> n;
    if ( n >= 2)
    {
        int i = 2;
        while (i <= sqrt (static_cast<double>(n)) && laNguyenTo == true)
        {
            if (n % i == 0)
                laNguyenTo = false;
            i++;
        }
    }
    else
        laNguyenTo = false;
    if (laNguyenTo == true)
        cout << n << " la so nguyen to\n";
    else
        cout << n << " khong la so nguyen to\n";
}
```

74

Cấu trúc lặp

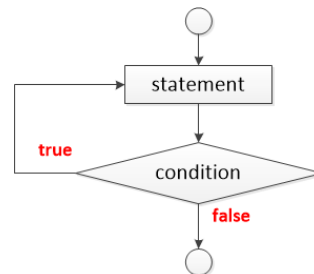
- Lệnh while
- *Lệnh do-while*
- Lưu ý khối lệnh trong while và do-while
- Lệnh for
- Một số lưu ý

75

do-while

- Cú pháp

```
do{
    statement;
} while (condition);
```


- ▶ **condition** (điều kiện): là biểu thức luận lý, có giá trị true/false.
- ▶ **statement** (câu lệnh): có thể là lệnh rỗng, lệnh đơn hay khối lệnh.
- ▶ do-while sẽ thực hiện câu lệnh trước, sau đó kiểm tra điều kiện. Thực hiện cho đến khi điều kiện sai thì dừng.

76

do-while

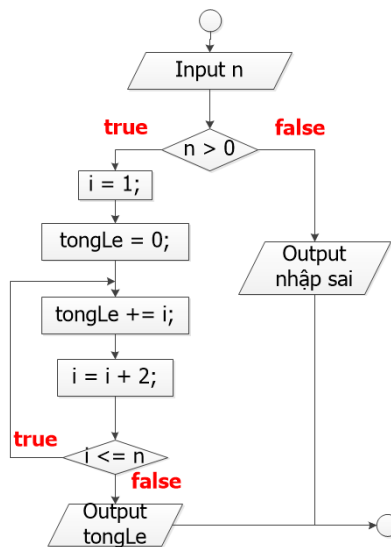
► Ví dụ 1

Viết chương trình nhập số nguyên dương n . Tính tổng các số lẻ từ 1 đến n .

- **Input:** số nguyên dương n
- **Output:** tổng các số lẻ từ 1 đến n

do-while

► Ví dụ 1

do-while

► Ví dụ 1

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int n;
    int i = 1;
    int tongLe = 0;
    cout << "Nhap so nguyen duong: ";
    cin >> n;
    if ( n > 0 )
    {
        do{
            tongLe += i;
            i = i + 2;
        } while ( i <= n);
        cout << "Tong cac so le tu 1 den " << n << " la " <<
            tongLe << endl;
    }
    else
        cout << "Nhap sai\n";
    return 0;
}
```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

79

79

Lưu ý khối lệnh trong while và do-while

- Các lệnh (**statements**) trong **while** và **do-while** thường là **khối lệnh** (từ 2 lệnh trở lên).
- Khối lệnh của **while**, **do-while** phải chứa câu lệnh **cập nhật** giá trị biến đếm/ biến đếm cạnh/ giá trị xét điều kiện.

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

80

80

Cấu trúc lặp

- Lệnh `while`
- Lệnh `do-while`
- Lệnh `for`
- Một số lưu ý

81

for

• Cú pháp

```
for (initialization; condition; update)
    statement;
```

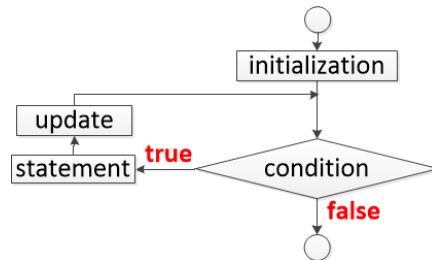
- ▶ Trong đó:
 - ▶ **initialization**: khởi tạo cho biến đếm.
 - ▶ **condition** (điều kiện lặp): là biểu thức luận lý, có giá trị **true/false**.
 - ▶ **update**: biểu thức cập nhật giá trị của biến đếm.
 - ▶ **statement** (câu lệnh): có thể là lệnh rỗng, lệnh đơn hay khối lệnh. Câu lệnh sẽ được thực hiện nếu **condition** có giá trị **true**.

82

for

- **Cú pháp**

```
for (initialization; condition; update)
    statement;
```


CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

83

83

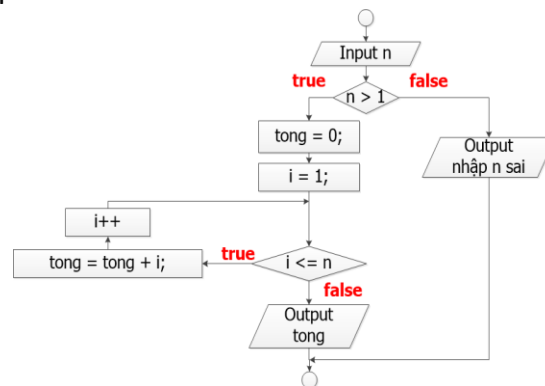
for

- **Ví dụ 1**

Viết chương trình nhập vào một số nguyên dương n .
 Tính: $S = 1 + 2 + 3 + \dots + n$

Input: số nguyên dương n

Output: tổng từ 1 đến n

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

84

84

for

• Ví dụ 1

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int n;
    int tong = 0;
    cout << "Nhap so nguyen duong n: ";
    cin >> n;
    if (n > 0)
    {
        for (int i = 1; i <= n; i++)
            tong += i;
        cout << "Tong cac so tu 1 den " << n << " la " <<
            tong << endl;
    }
    else
        cout << "Nhap n sai\n";
    return 0;
}
```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

85

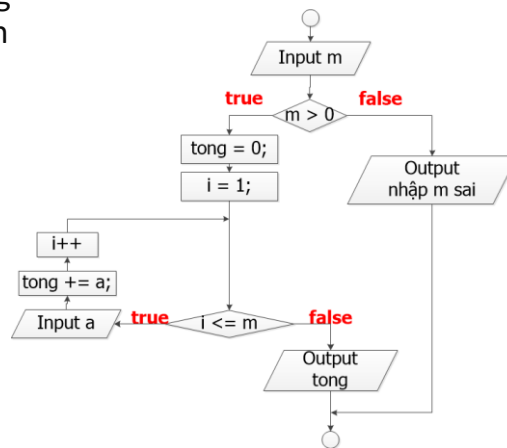
85

for

• Ví dụ 2

Viết chương trình tính tổng m số nguyên dương nhập vào.

- **Input:** m số nguyên dương
- **Output:** tổng m số nguyên dương đã nhập

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

86

86

for

• Ví dụ 2

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int m, a;
    int tong = 0;
    cout << "Nhap so luong so: ";
    cin >> m;
    if (m > 0)
    {
        for (int i = 1; i <= m; i++)
        {
            cout << "Nhap so thu " << i << ": ";
            cin >> a;
            tong += a;
        }
        cout << "Tong " << m << " so vua nhap la " << tong << endl;
    }
    else
        cout << "Nhap sai\n";
    return 0;
}
```

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

87

87

Cấu trúc lặp

- Lệnh while
- Lệnh do-while
- Lệnh for
- Một số lưu ý

CƠ SỞ LẬP TRÌNH - ĐH MỞ TP HCM

88

88

Một số lưu ý - cấu trúc lặp

- **while** và **do-while** thường sử dụng khi không biết trước số lần lặp; **for** thường sử dụng khi biết trước số lần lặp.
- Tất cả lệnh lặp đều có khả năng lặp vô tận. **for**, **while** có thể không xảy ra lần lặp nào; **do...while** ít nhất 1 lần lặp.
- Không nên thay đổi giá trị biến đếm bên trong câu lệnh ở thân vòng lặp **for** (vì đã có biểu thức cập nhật biến đếm).

Một số lưu ý - cấu trúc lặp

- Lệnh **do-while** thường dùng để kiểm tra dữ liệu hợp lệ, cho phép nhập lại nếu sai.

Ví dụ: yêu cầu người dùng nhập điểm có giá trị là số nguyên từ 0 đến 10.

```
int diem;
do
{
    cout << "Nhap diem tu 0 den 10: ";
    cin >> diem;
    if ( diem < 0 || diem > 10 )
        cout << "Nhap diem sai. Nhap lai\n";
} while (diem < 0 || diem > 10);
```

Lệnh break và continue

- Lệnh break
- Lệnh continue

91

Lệnh break

- Câu lệnh **break**; dùng để bỏ qua phần còn lại trong câu lệnh **switch**.
- Câu lệnh **break**; khi được thực hiện bên trong vòng lặp **for, while, do-while** sẽ thoát khỏi vòng lặp.
- Ví dụ:

```
int tong = 0;
for (int i = 1; i <= 5; i++)
{
    if (i == 3)
        break;
    tong += i;
}
cout << "Tong la: " << tong << endl;
//tong la 3
```

92

Lệnh continue

- Câu lệnh **continue**; trong vòng lặp **for**, **while**, **do-while** dùng để bỏ qua phần còn lại trong lần lặp đó và bắt đầu lần lặp kế tiếp.

- Ví dụ:

```
int tong = 0;
for (int i = 1; i <= 5; i++)
{
    if (i == 3)
        continue;
    tong += i;
}
cout << "Tong la: " << tong << endl;
//tong la 12
```

Q & A